

HER KALE BİR SEYRANGAH

Çukurova'yı İç Anadolu'ya bağlayan torosların geçit verdiği Andırında sıra sıra dizili kaleler bulunur.

Andırının kaleleriyle ünlü olduğunu kimse bilmez. Daha doğrusu içinde yaşayan Andırınlılarda bilmez. Kalelerin sayısı bugün bile tam bilinmiyor. Bölge keşfedilmeyi bekliyor.

Andırında doğal güzellikler yanında irili ufaklı kaleleri de görürüz. Kaleler geçit boylarında birbirlerini görürler. Bir birlerini adeta gözetlerler. Bir tepe başında, dağın zirvesinde, bir geçidin en yüksek yerinde sizi selamlar. Tarihin bu sessiz tanıkları doğanın bir parçası olmuşlar. Doğanın doğal silueti olarak yaşarlar.

Kalelerin geçiş yolu üzerinde oluşu, medeniyetin buralarda yaşandığını gösteriyor. Hitit, Roma, Bizans dönemlerin kalan kaleler zamana karşı direnemez hale geldiler. Zor ayakta duruyorlar. Etrafları orman ve çalılarla kaplanmış. Yıkılan duvarları ile harabeye dönüşüyorlar. Çoğunda ulaşılacak yol yok. Dik yamaçlarda olduğundan tırmanmak suretiyle varılıyor.

Kaleler ıssız zirvelerde, doğanın içinde, ulaşılmayan yerlerde olunca define avcılarının kolayca uğradığı yerler oluyor. Bugün her kalenin orası burası, duvar dipleri, temelleri, çevresi kazılmış durumunda. Define ararken tarih yok ediliyor. Halbuki ayakta duran kalenin kendisine ait değer olduğunu bilmiyorlar. Halkın insafsızca ve acımasızca define yoluyla kolay zengin olanlar üzerine rivayetleri sürdükçe kalelere saldırı devam edecek. Zamanın bin yılda yapamadığını insanoğlu bir kazma darbesiyle yapıyor. Andırın kaleleri sahipsiz kaldıkça kaderi değişmeyecek. Göz göre göre tarih yok olacak. Oluyor da.

Andırın kalelerine devlet tarafından hiç el atılmadığını söyleyebiliriz. Hatta ulaşılacak yolları bile yapılmadı. Yolu olsaydı, ışıklandırılırdı, korunsaydı definecilerin yıl yıl tahrip ettiği yerler olurmuydu. Hakkını yemeyelim, uğranılıp resimleri çekildiği, kimi yerlerde yayınlandığını görüyoruz. Andırın tarafı olarak ancak övünmekle hep yetindik. Harekete geçemedik. Seyrettik. Tahribatı görünce yalnızca üzüldük.

Andırın kaleleri sahiplenmeyi bekliyor. Sahiplerini bekliyor. Devlet – millet olarak elele verip kaleleri kurtarmanın zamanı. Bundan sonra ne kurtarılsa geriye o kalacak. Acımak, üzülmek yerine harekete geçmeliyiz. Yazmalı, çizmeli, istemeli, takip etmeliyiz. Devlet önce tarihi kaleleri eser kapsamına almalıdır. Korunması ve yaşatılması için “Koruma Planı” yapmalı. Hali hazır durumları çıkarmalı, projelerini hazırlayarak, onarımlarını yapmalıdır. Ulaşım için yol ve çevre düzenlemesi yaparak turizme açmalıdır. Tarihte faal olan Andırın kaleleri, bugünün şartlarında kendini yenileyemedi. Şimdi kalelerden turizm, kültür olarak yararlanmamız gerekiyor. Her kale turizme açıldığında hem Andırının tanıtımı olacak, hem de

küllenen tarih mirası yeniden canlanacak. Güzel bir söz var. Ulaşamadığın yer serin değil diye. Ulaşamadığımız kalelerin maalesef sahibi değiliz. Ne Andırınlılar, ne de devlet.

Andırın kalelerinin farklı kılan özelliklerini sayarak önemini ortaya koyalım.

- Kaleler göç yolunda dizilidir. Tarihte ticaret, kervan yolu buradan geçermiş. Yol güvenliği nedeniyle kaleler inşa edilmiş. Bu kaleler haberleşme aracı olmuş. Askeri amaçlar içinde kullanılmış.
- Çukurova'dan Anadolu içlerine torosların en kolay, en kısa, en az zirveli geçit veren yerlerinde kaleler kurulmuş.
- Göç yolu üzerinde yoğun yerleşimleri bu kaleler korumuş.
- Kalelerin konuşlandıkları tepeler itibariyle savunmaların kolay olmuş.
- İklimin ılıman, her mevsim faaliyetin yapılması nedeniyle kaleler her dönemde kullanılmış.

Tarihte böylesi değerler taşıyan kaleler tanık olduğu medeniyet dönemleri itibariyle de ayrı bir zenginlik taşırlar. Tarih araştırmacılar buralarda yaşanan dönemlerin ipuçlarını hemen bulurlar.

Andırın kalelerinin efsane boyutu ayrı bir olaydır. Andırında her kalenin bir efsanesi var. Her kale etrafında yaşanmış hikayeler anlatılır. Her kalenin toplum hafızasına düşmüş izleri bulunur. Kale türküleri, kale şiirleri, kale tekerlemeleri her Andırınlının dilinde söylenir durur. Yapıldıkları dönem veya medeniyet medeniyete bakılmadan kaleleri kendi değeri kabul ederler. Kaleler bugün Andırın kültürünün bir parçası olmuştur.

Andırın kalelerinin yaşatılması için önce tanıtılması lazım. Tanıtım için şimdiye kadar derli toplu çalışmalar olmadı. Kültür Bakanlığı ve Valiliğin yenilerde çalışmalarını görüyoruz. Üniversite henüz el atmış değil. Andırın kalelerin ayrı bilimsel çalışma halinde ele alınmalıdır. Yüzeysel ve detaylı kültür varlıkları taraması yapılmalıdır. Çoğunda tarihsel önemine binaen kazı çalışmaları yapılmalıdır. Kısaca bilim çevrelerinden birileri önce sahiplenmelidir. Hemen yanıımızdaki Karatepe Halet Çambel sayesinde kazınıldı. Andırın kalelerinde böyle kendini adayan bilim insanı bekliyor. Ortaya çıkarılan her tanıtımı kolayca yapılır.

Andırın kalelerini kurtarıırken Karatepe kendini adayan bilim adamı yanında, arkasında duran devlet bilinçli bir toplum vardı. Andırın'da bu cevher var. Yeterki işleyelim devleti ve toplumu harekete geçirmek biz sivil topluma düşmektedir.